

byly až do XIX. století dohromady spojeny. Právní filosofie podle autora je filosofií právní vědy. Taková filosofie jest užitým vědo-slovím, které pojednává o materiálních a formálních předpokladech právní vědy. Jsou tu i pojmy, které jdou svým významem za pravovědu samu a proto nemohou býti vůbec touto odbornou vědou plně zpracovány, na př. pojmy jednání, vůle, pokusu, náhody, svobody, kauzality. Z druhé strany přicházejí tu pojmy, které jsou vlastní pravovědě, jako pojmy práva, trestu, právnické osoby, přičitatelnosti, a autor konstatuje, že zde vykonali právníci sami nejlepší kus práce. Za druhý hlavní úkol filosofie práva prohlašuje autor kritiku a vzdělávání platného pozitivního práva ve smyslu mravního svědomí.

V kapitole třetí probírá autor jednotlivé filosofické směry, a to směry noetické (racionalismus, empirismus, kriticismus, dogmatismus, skepticizmus, pozitivismus, idealismus, realismus a fenomenalismus) a a směry metafysické. Čtvrtou kapitolou o úkolu a systému filosofie je ukončena zdařilá učebnice, která ke všem nadhozeným problémům připojuje výčet významnější literatury, umožňujíc tak snadnou orientaci v literatuře filosofické vůbec a právněfilosofické zvláště. Tento výčet literatury by arci leckdes potřeboval revise a doplnění, aby odpovídal nejnovějšímu stavu literatury.

K úvodu v »Úvod do filosofie« byl přeložen do češtiny již v r. 1900 a tento překlad byl již dlouhá léta rozebrán. Lze proto vítati nový překlad, jemuž se dostane zajisté větší pozornosti v době, kdy studium filosofie se stalo nezbytností pro právníka, jenž chce proniknouti logickou strukturou právního systému.

Dr. Bohumil Kučera.

Prof. Dr. Stanislav Dnistrjanský: Základy moderního práva soukromého. Nákladem České akademie věd a umění. V Praze 1928. Velká 8°. Cena ? Stran 347. — Kniha, jejíž autor se hlásí k Ehrlichově volnoprávnímu hnutí, je asi nejrozsáhlejším sociologickým systémem soukromého práva, vyšlém v českém jazyku. Je to jistě pozoruhodné dílo, jehož hlavní chybou je, že chce být právnické, z čehož povstává někdy beznadějná spleť právnických, sociologických a hospodářských pouček a pojmů, jež vede často k neplodnému tvoření nových termínů, k pochybným exkursím do cizích disciplin (na př. překonaný výklad o vzniku sociálních útvarů, výklad pojmů hospodářských na str. 172) a k neužitečným analogiím (str. 12). Autorovým výkladům chybí noetický základ, z kterého by mohl pozorovat právní vědu jako jednotný systém, takže se zde stává vlastně syntesou sociologie a národního hospodářství.

Autor dochází k pojmu práva geneticky, hlavně historickým pozorováním (str. 9). Není zde však konsekventní, neboť nechá právo tvořit více méně mystickou volonté générale, »společnosti«. Právo je u něho charakterisováno obsahem, naprosto ne formou (na př. normou), nýbrž »řádem«, t. j. tím, co udržuje společnost. Je tedy každému necháno na vůli, aby z jednotlivých pravidel vyčetl, co je právem a co ne. Právo státu a veřejných korporací je jen částí práva, někdy snad ani není vlastním právem. Existuje ještě právo obyčejové, produktem obou je právo právníků.

Autorovo učení je totiž v jádře přirozenoprávní. »Právo již bylo dávno před tím, než z něho byla vytvořena pravidla; popírati existenci práva mimo právní předpisy bylo by totéž, co vylíti dítě s koupelí« (str. 196). Kdo by si nevzpomněl na učení o moci ustavující a ustavené? Přirozeně staví často proti sobě stát a právo (proti státu ještě národ). Stát figuruje u něho ještě jako starý, vrchnostenský stát z doby před Velkou revolucí, stojící proti občanům, společnosti, ne jako moderní, demokratický stát, občany tvořený. Žádá dokonce od soudce, aby při nalézání práva hledal »v zákonech, zároveň nebo v druhé řadě v sociálních svazech« (str. 332), neboť »moderní soudce je sice státní

orgán, avšak v službách společnosti« (str. 330), stejně na str. 206. Zkrátka, stát sice má podle práva, které vytvořila společnost, vydávat pravidla, ale »nemůže vyčerpát všechny normy sociálního řádu« (str. 25), naopak, někdy jedná z egoismu proti společnosti. Není divné, že autor vlastně nikde nerozlišuje mezi posuzováním práva de lege ferenda a de lege lata, ba ještě spíše to při nalézání práva zavrhuje.

Dnistrjanského definice práva je: právo je řád sociálních vztahů mezi lidmi docílený pořádkem a rozhodováním. Nespadá do rámce referátu, rozebrat tuto definici; ukázali jsme, k jakému výsledku vedla. Na základě této definice tvoří však autor terminologii, která je rovněž způsobilá vnést zmatek do právní vědy a to tím, že si vypůjčuje pojmy z cizích věd. Pojem osoby nahrazuje termínem nositele soukromého práva (ač zavrhuje pojem subjektivního práva) věc — res je nahrazena pojmem statek (mezi ně patří i vnitřní statky, kvality člověka), věcné právo nazývá právem hospodářského zúčastnění, obligační právo sociální vázaností. Brojí s Iheringem proti »nebi právnických pojmů« (vytýká takové plané teoretisování normativní teorii), konstruuje sám však pracně nové pojmy (zaopatření na str. 226, obligace na str. 277, jež se naprosto nemůže opírat o pozitivní právo, nýbrž je převzata od komentátorů obecného práva, péče obecného styku na str. 280). Vede jej k tomu nedostatečné rozlišování mezi pozitivním a »vlastním« právem. Pojmy jsou takto u něho ideály, politické postuláty, obsahují v sobě hesla a programy. Autor dopouští se zde chyby, kterou v sociologii vytýkal Max Weber starším autorům, která však v právní vědě jest už překonána.

Bylo by nespravedlivé, upírat knize nesporné klady. Nepřináší jen zajímavé náměty, ale analyzuje také dobře předsudky panujících teorií. Přednost této knihy — autorem snad ani nezamýšlená — spočívá v tom, že podává zevrubný a informativní přehled názorů právnických myslitelů až do moderní doby u nás v nezvyklém rozsahu. Ale i zde bychom vytýkali, že byl opomenut z cizích autorů Duguit a vůbec všichni čeští právníci filosofové, ač autor nezapomněl na př. ani na Rathenau-a. Také charakteristiky právních systémů jsou skutečně vtipné. V tom ohledu znamená kniha velké plus pro naši literaturu, ač jistě nezpůsobí pokrok v právní filosofii.

Dr. Čakrt.

Stanislav K. Neumann, Francouzská revoluce. Díl první. Praha, Borový, 1929, s. 540 in-v. 8. (Knihy dalekých obzorů 6.) — Práce Neumannova nemá a nechce být nějakou kritickou studií, nemá býti podle terminologie autorovy zatížena přemírou historismu, a vskutku také není. Autor nezapře v sobě básníka, lehce a hravě přenáší se přes nebezpečná úskalí historické kritiky, ale to nevadí, protože jeho kniha má býti populární a je určena širším nehistorickým vrstvám. Tedy ten, kdo by v ní hledal přesnou historii politickou, byl by značně zklamán, ale ten, kdo chce snadno a cestou populární poznati toto vždy slavné údobí historie nejen francouzské, nýbrž i světové, vezme knihu Neumannovu s radostí i užítkem do ruky. K tomu přispěje nemálo i dobrá typografická úprava a množství vyobrazení. Pokud jde o celkovou kritiku, je nutno si ji nechat, až bude celé dílo uzavřeno. Tolik však je jisto, že sluší oceniti jak autorovu, tak nakladatelovu snahu opatřiti populární dějiny francouzské revoluce i našemu českému čtenáři.

Ča.

Monografie z dějin našeho průmyslu. Referoval jsem v 5. čísle X. ročníku Všehrdu o zajímavém monografickém vylíčení historie velkého průmyslového podniku, které podala známá liberecká textilní firma Jan Liebieg a spol. ve své publikaci »100 Jahre Johann Liebieg & Co.« Od této doby vyšlo několik dalších podobných monografií, které jsou též zajímavými a cennými příspěvky pro vybudování celkového vědeckého popisu našeho národního hospodářství a jeho dějinného vývoje.

Tak u příležitosti loňské brněnské výstavy pro soudobou kulturu byla později vydána Spolkem vlnářských průmyslníků moravských